

Foto: "[Close-Up Photo of Apple iPhone 12 Pro Max in Pacific Blue on a Hand of a Person on White Background](#)", [Marco Verch](#), [Attribution License](#)

Datu nesēju atlīdzību plāno ieviest arī viedtālruniem

Vakar, 18:28

Autori: [Jānis Kincis](#) (*Latvijas Radio korespondents*)

https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/datu-neseju-atlidzibu-plano-ieviest-ari-viedtalruniem.a386315/?utm_source=rss&utm_campaign=rss&utm_medium=links

Kultūras ministrija paredzējusi no nākamā gada 1. marta datu nesēju atlīdzību par autora darba legālo kopēšanu paredzēt arī viedtālrunu pircējiem un paaugstināt šīs nodevas likmi datoru cietajiem diskem. No atlīdzībā iekasētajiem līdzekļiem iegūst autori un izpildītāji, daļu summas paredzēts novirzīt stipendijām jaunajiem autoriem. Ministrijas sociālie partneri gan uzskata, ka atlīdzības princips būtu jāpārskata.

ĪSUMĀ:

- **Nodevu datu nesējiem noteica 2012. gadā.**
- **KM secina: disku matricas zaudē aktualitāti, tos no nodevas atbrīvos.**
- **Plāno arī noteikt 2,85 eiro visa veida cietajiem diskkiem.**
- **Plānots noteikt 1,50 eiro atlīdzības likmi par jauna viedtālruņa iegādi.**
- **Tirgotāji: Atlīdzības apgrūtinās konkurenci ar tīmeklī pieejamiem ārvalstu tirgotājiem.**
- **Pētījums: iespēju legāli veidot ieraksta kopiju izmantotu maza daļa tehnikas pircēju.**
- **Patērētāju interešu aizstāvji: 95% no viedtālruņu pircējiem maksās atlīdzību par to, ko viņi nedara.**
- **Ir populāri straumēšanas servisi, tāpēc autordarbu kopēšanas nodeva, daudzuprāt, zaudējusi aktualitāti.**
- **Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība: Salīdzinot ar viedtālruņu pārdošanas apjomiem, straumēšanas apjoms ir niecīgs.**

Tā saucamā datu nesēju atlīdzība attiecas uz rīkiem, ko var izmantot likumā paredzētajai iespējai izveidot vienu legālu kāda autordarba kopiju privātai izmantošanai. Atlīdzības summu nosaka Ministru kabineta noteikumi, un to pircējs samaksā, iegādājoties attiecīgo datu nesēju. Spēkā esošie noteikumi nav mainīti kopš 2012. gada. Šajā laikā augusi datoru, cieto disku, zibatmiņu un viedtālruņu izmantošana datu kopiju izveidei, secināts Kultūras ministrijas pasūtītos pētījumos.

Vienlaikus aktualitāti zaudējis kompaktdiska un DVD matricas formāts, tāpēc tos no datu nesēju nodevas saraksta plānots izņemt.

Sarakstā paliktu USB zibatmiņas, par kurām jāmaksā nodeva 4% apmērā no pirmās pārdošanas cenas Latvijā bez PVN. Atlīdzību par reproducēšanai izmantojamām iekārtām maksā par visu veidu personālajiem datoriem, ieskaitot portatīvos datorus un planšetdatorus, 2,85 eiro apmērā par vienību, un ministrija plāno, ka no marta tā būs jāmaksā par visa veida cietajiem diskkiem.

“No 1. marta paredzēts noteikt 1,50 eiro atlīdzības likmi par jauna viedtālruņa iegādi, informēja Kultūras ministrijas Autortiesību nodaļas vecākā juriskonsulte Linda Zommere.

„Pētījums parāda, ka legālā datu kopēšana viedtālruņos pieaug. Vērtējot praksi Eiropas Savienības valstīs, 21 valstī autoratlīdzību regulējumā ir iekļauti viedtālruņi. Līdz ar to secinām, ka tas tiek uzskatīts par pietiekamu kaitējumu, kas nodarīts un jākompensē autoriem un izpildītjiem.

Var teikt, ka Latvija un Bulgārija ir vienīgās valstis, kam šajā uzskaitījumā nav viedtālruņu,” sacīja Zommere.

Nodeva atspoguļojas produkta gala cenā. Par to uztraukti ir datoru un saziņas tehnikas pārdevēji.

“Atlīdzības summa, lai arī neliela, vietējiem tirgotājiem padarīšot grūtāku konkurenci ar tīmeklī pieejamiem ārvalstu tirgotājiem, piemēram, “Amazon” vai “eBay”.

Vienlaikus ministrijas organizēto pētījumu dati liecina, ka iespēju legāli izveidot vienu ieraksta kopiju paša patēriņam izmantotu maza daļa tehnikas pircēju, uzsvēra Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācijas jurists Andrejs Vanags.

“Tikai 14% no aptaujātajiem vispār izgatavo šo vienu legālo kopiju. No viņiem viedtālrunus kopijas veikšanai izmanto tikai trešdaļa lietotāju. Matemātiski rēķinot, tie ir tikai 5% no visiem lietotājiem. Tas nozīmē, ka 95% no viedtālrunu pircējiem maksās šo nesēja atlīdzību par to, ko viņi faktiski nedara,” norādīja Vanags.

Ir izprotams, ka autors saņem atlīdzību par viņa veikuma legālu kopiju, taču šajā gadījumā maināms būtu pats princips, kā māksliniekiem atlīdzina par viņu autordarbu izmantošanu, uzskata arī zvērinātu advokātu biroja „Sorainen” partneris Jānis Taukačs, kurš pārstāv Latvijas Datortehnoloģiju asociācijas viedokli.

„Protams, business saprot, ka autoriem nevar ņemt nost šos līdzekļus, un tādēļ mūsu piedāvājums ir paskatīties uz citu valstu modeļiem, kur, piemēram, šī autoru sadaļa tiek finansēta no valsts budžeta. Un kādēļ gan ne? Jo šajā gadījumā arī tā iekasēšana un administrēšana ir pietiekami dārga, lai no tās atteiktos un autorus finansētu citādi,” sacīja Taukačs.

Šo pozīciju apliecinot arī straumēšanas rīku augošā popularitāte Latvijā un interaktīvās televīzijas ieraksta iespējas, uz ko datu nesēja nodeva neattiecas.

“Tāpēc autordarbu kopēšanas nodevas formāts, daudzuprāt, zaudējis aktualitāti.

Tomēr Latvijas Izpildītāju un producentu apvienības padomes loceklis mūziķis Rūdolfs Budze uzsvēra, ka līdz tam Latvijā vēl tāls ceļš ejams.

“Saistībā ar šo nodevu mēs nerunājam, kā tas tiek darīts, bet par iespēju, ka tas tiek darīts [datu nesēju izmantot, ka tur var tiek kopēts]. Savukārt, runājot par populārāko straumēšanas rīku izmantošanu, Latvijā „Spotify” lieto ap 100 000 cilvēku, bet video straumēšanas rīku „Netflix” – ap 150 000 līdz 200 000 cilvēku. Salīdzinot šo skaitli ar mobilo telefonu pārdošanas apjomu, tas šobrīd ir, es uzskatu, niecīgs,” sacīja Budze.

Sagatavotās Ministru kabineta noteikumu izmaiņas valdība skatīs pēc tam, kad tās būs izvērtējuši ministriju valsts sekretāri.